

F O A I A

pentru

MINTE, AMINA SI LITERATURA.

Nr. 10.

MERCURIU, 8. MARTIU

1854.

VERSUINTH ROMANI.

Transsilvania. În dilele aceste eadiendunie a mană „Prenumeraciune la Versuintii Romani edati prin Societatea de lectura a junimei române studinte Oradane etc.“, marturisescu, ca dintr-un tainu n' am întielesu, ce va se dica: *Versuintii*, au poezi, cum dicem noi prosaistii? Ci atunci s'ară dice *Versuintie romane*, nu romani. Au potre: *Versuitori*, mai latinesc *Versificatori*? De unde *Versuinte* ar însemna potre, ce noi ceialalți numim *poeți*. Se potre. Înse de este asia, antăiu n' avemu de catu de a ne intrista de asta, și alte nenumerate innojture fara de nece o lipsa, ce corumpu și desigurează limba scriitorilor noștri de acum; apoi se ne luam patienti in diapana candu asta turburatura a limbii, chiaru că si a apoi lutose, ore-candu-va se va limpedi.

Lectorii acestorui foli, regamu se nu ne impune, că dein doue, trei cuvinte ale unei inscrierii te prenumeratiune plecamu a scrie o critica severă asupra limbii si ortografiei. Noi nu sciem ceva desprestigiu nimenui, de parte se sia asemenea cugetu de inim'a ori carui român, ci nemai că nești teneri zelosi încea la începutul stadiului, prică voru se alerge, se mediteze despre modul, in care potu speră se ajunga mai cu încordintari la met'a ce le stă înainte.

Doi scopuri sunt după a noastră parere, de cării totu scriitorulu român are de a se fieri că de Scila si Caribde. Antăiu sunt innojture în limba fara capcună si imitarea străinilor de limba. Limb'a romana e adeveratul seracă in materie si forme, dica cine ce va dice, de voința cunătă la necesitatele care se ceru statu pentru usculu de totu dilele, catu si mai aleau pentru scriitorii prosaici si poeti, sit venia verbo. Noi că se ne potem

exprima de plenu cugetele noastre, suntem de nevoie, nu se ne folosim cu totu ce se află in limbă noastră, bunu si revora alegere, au in locul lui celu ce lapetămu, se adoptămu altele panăcum uimitate. A ne folosi de cele ce noi cestii de sunta de numim' reale, nu ne ieră *fuduliu* național, cum dica fratti nostri cei dein ossea lui Omeris pasia! Fiindu noi romani, debue si limbă se ne să romana, întielegi? înratu romana; astă dara, asara totu Dacii, Gotii, Traeci, Grecii, Arhaianii Schismii cu Rusii etc. dein principatele limbii românești. Panaci tete sunt bune si trumose, si dău mană, chiaru si candu azi scri, că mesiul mien a scris frate cu Decebalu, si cu Attila, si cu Scaander Beg, Barbu, Ursu etc. Dececa odată limbă românească e romana, noi numai începe altu ceea de catu romani. Înse ce e romana? Astă e înțelegutu cea mai anotătă, căria nu totu intru e forma sciu se respondă. Bunt carii dseu, că numai ce a suntu, cu Traianu in Dacia, e adeveratul romanu, altu că totu ce e in limbă latini, altu totu ce se află in limbile române. De aci vedem e unu nemai sciu de catu se cherezește, folim' seze, catalizarește etc, dicindu, că si Romanii totu asia au facutu, carii nu sciu dice in limbă loro neci filosofia, neci mechanica, neci arhitectura, neci macar aritmica; altu mai frivolu nu mai vreau se scia decatu de sigur, stima, govern, voyni, tablo etc, pentru ca asta dlen italienii, francezii etc., deci si romântul debue se dice asia.

Ce urmează dein acestu chaos si acesta confuziune babilonica? Că se nemai atingeam si de serbotei, carii stau înainte cu aceea, ca cuvenirele meu alese sierbenici sunt bădite prein usculu relo glumarici si bătrănești. Urmeaza, că Auctorii nostri, că o este in casă a eadietur o bombă, fugă ea orbii este in casă fără compășie si fără

meta. Astă e cauza, care nu ne lăsa se crede, cum că scriitorii de la tempulu nostru voru merită cându-va numirea de *clasici*; ei pot, ca în venitorime voru figura numai, cum figurează în literatură germană *Gotsched și consortii*, ca tot scriitorii epocelor, cându una limbă trece de întru un stadiu de cultură întru altul.

Noue nu multu ne pare reu de prosatorii noștri de acum, ca această ca omeni cu mene, nece nu potu avea alta pretensiune de cău că se fia mi-dilocitori între tempulu trecutu barbaru și între celu venitoriu cultu sau clasicu, participandu de întru amendou precum tote amfibiele, tote tomnete și primeverele, neci un'a, neci alt'a fiindu deplensu, neci porcu, neci pesce, neci vera, neci erna, și de în tōte cate ceva. Ci ne dore de *poeti au poete*, vreu se dicu *Versuintii romani* de la tempurile noastre, între carii adeveratu se astă barbatii cu spiritu poeticu nu versuitoriu au versificatoriu, de la carii nu voiu se numescu pre neci unul, ca nu ceialalti se credia a fi nepretiuti, barbatii demni de o epoca de mai curata limba de cum este a noastră, și earoră le oreză, ca cei ce sunt în viață se cuse mai indelungu ca Matusalem, pâna cându adeca voru ajunge la Auroră evului Augusteu pensu la limbă romanesca, ca Oratii și Ovidii, sesi pota pre incetulu emendă, vreu a dice, să sterge barbarismii diceriloru și formelor, și le desigureze ditirambii și elegiele loru, ca de Epici încă suntemu securi că pana atuncia nu se voru nasce, luandu a fora pre Autorii lui *Argiru celu frumosu*, și patemiloru și resipirei *Jerusalimului*, carii încă, și ei poteau se mai aștepe pana mai tardu a se nasce. Ca ci se punem numai mană pre anima și se marturisim adeverulu: Au este cineva de la cei nascuti pana acum'a, carii se pretenda macaru numai pana la Dante, și Petrarca?

Ce va dări junimea Oradana cu edarea „*Versuintilor Romani*”, precum a însciențiatu și pre în *Gazete*? Au crede, ca acele poesie fugitive, oca-sinparie, adese ori fară spiritu, neci forma, sunt de atâtă prețiu, că se merită sora alegere a două editiune? Io nu sunt de astă parere, încă pota cece autorii loru, mai alesu că ororă poesie sunt și mai nainte edate, cum sunt *Eliadu*, *Alesandraciculu*, *Bolintineanul* etc. Altă întrebatiune este, în ce formă voru se le publice, cu slove au cu litere? În casulu de la urma, încă în atatu mai puținu, nu-se pare bene astă modalitatea de a le

publica, cu cău nu numai *Ortografia* se astă în acel-asi stadiu cu *limbă* romanesca, adeca al confusiunei, și al trecerii, ci și în-asi junime se pare a avea de eugetu astă confusione a o immultă cu unu nou numeru, urmandu au afstandu un metodu care intru adeveru nu se pota numi progresivu, mai alesu de va și acel-asi care se vede în soi'a de Prenumeraciu și unele corespondintie din *Gazeta*, spre exemplu lasarea afară lui *u* finale de la cuventele romanesci, care asia adunca taia în totu Organismulu limbbei romane, cău fora acel'a sistemă grămaticala a limbbei romanesci e o adeverata Galimatia, și care a adusul la cele mai extravagante idei, precum: ca Articolul masc. în limbă rom. e UL. Adeveratu, ca pre U finale astădi în prea pucine casuri-lu pronunciamu intregu, în mai multe-lu pronunciamu numai de diumetate, că si pre i; ci e falsu', cumca nulu pronunciamu neci macar' de diumetate, de nu ne e gură dedata cu pronunciarea limbelor straine. Mai marii nostri pan' în tempurile mai noue nu scriau neci un cuventu fora vocală în capetu, și cându nu scriau pre *u*, puneau celu pucinu pre *o*, care de si nu respundeau depleni vocalii cuvenite, înse totu eră vocală. De va căută cineva în cartile tiparite înainte de 1700, va află atâtă *u* finale scrisu încă fora semnu de scurtare, acolo unde astădi în pronunciare se pare a nu se dice, cău toti contradicatorii debue se amutescă. Au cultivam noi dără limbă nostra abatandune dela acea scriere, care și sistemă limbbei o cere neaparat, și parentii noștri, carii de almentrea nu si bateau capulu cu securi gramaticastre, o urmău? Si pentru ee? Pentru că, preaproape de adeveru se pare, că asia și vorbeau. Călu ce nu crede, ié a mana Biblia de Bueuresei de la a. 1688, sau de nu o potă astăfi mai rara, cercetă în Nouul Testamentu tiparit u în Belgradu la a. 1648, care călu pucinu în Traassilvania mai în totu satulu se astă, și védia.

Convingă-se junimea romana ori de unde se sia, că a serie *Leptura* în locu de *lectura*, *Coleptantii* în locu de *colectanti*, (unii și Director în locu de Director) etc., introducerea unui y au și în *Ortografia*, formarea Adjectivelor acum în *veru*, care eri alalta eri le formau în *bilu*, precum: *probaveru*, *afaveru*, *urmaveru*, înainte: probabilu, astabilu, urmabilu etc., încă nusur progresuri catră cultură limbbei naționale. Si aceasta e aldoilea scopulu, de căre avemul de a ne ferirea.

A lapedă cuventele si formele straine se pare a fi lucrul celu mai usioru in curatirea unei limbe, inse in locul lapedelor a sci supleni cu *altele* bune, hic labor hoc opus est. Unulu cum disemn, ne mai cercandu nemica mai incolo, dupa cunoștiția ce o are de limb'a latina, italiana au francese, ia cu amendone manele dein un'a dein estea si le insunda in limb'a rom. si i se pare, ca a inavutu si cultivatu limb'a, fora de a fi cungetatu, ore nu cumva cele insundate sunt *quadrate* si cele latte ale limbei rotunde, au vice-versa. Altulu, dupa mustra altoru limb'e straine, care nu au afinitate cu altele, si prein urmare cele lapedate nu au de aiera se le suplenesca de catu prein noue formatiuni dein laintru precum e cea unguresca; se nevoiescu in lucru desiertu formandu dein cuventele limb ei none forme si noue cuvinte, unde nu e de lipsa. Mi-aducu amente, ca pre temurile mai vechi, ai nostri vrendu a dice romanesc ce dice franculu *Dictionnaire*, incepura a dice ~~къвъртник!~~ mai tardu disera: *Vorbariu*, in urma Ddieu scie, cumui voru mai dice, de nui voru dice *Diceriu* au chiaru *Dicciunariu*; J. Bobu pre al seu l'a numit *Dictionariu*, Budenii pre al loru *Lesicon*, altii altmentrea, si inca pana astadi nu scimu cumu-va selu botezamu nestramutatu. Betrannulu Bobu inse se pare, ca astadata a atinsu lucrul cu acul, cum dicu latinii. Si pentru ce se nui potemu dice, cumui dicu in limb'a latina? Au pentru ce se dicem *Versuintă* in locu de poeta? Numa: pentru ca acestu nume e grecu de origine? Departe se fia! Romanii au avutu poeti si inca bunisori in limb'a loru, macar' de amu avé si noi macar' a diecea parte de buni ca ei! si totusi ~~наме~~ latinu nu leau sciuțu da; si a infloritu poesi'a la ei, si a infloritu si a cadiutu imperati'a loru, si cu tote aste nu a seiutu se ne lase alta numire decat dupa grecesce *поэтъ* ~~поэтъ~~ va se dica *facatoriu!* Nume simplu, cum sunt ale tuturor poporilor primitive, eare si a castigatu insemnatatea cea mare numai prein geniulu si talentele *facatorilor* aceloru memoritori: *Omeru* (*на пася*), *Sofocle*, *Pindaru* etc., si altoru multi, pre carii Grecia ia produsu in tempulu junimeei sale, si ia pierdutu in dilele betranetielor, catu abia numele le a remas. Era noi mai fericiți; vomu sci numi pre ai nostri *Versuintă*! vai de noi de nu voru si versurile loru mai bune de catu numirea.

Nu le scriu aste, ca dora asiu portă invidia

catra *Versuintăi* romani, fiindu io abiá un bietu de prosaistu romanescu, pentru ca in teneretie si io m'am scapatu de miu pierdutu tempulu cu asemene jocarie; numai de un'a mi pare bene, ca, ce s'au tiparit deintru insele, nusu semnate cu numele mieu, si asia dora voiu scapá si de acesta numire incantatoria. Ci scriu numai ca se *desmentu*, pre acesta de almentrea multu zelosa junime de la asta intreprindere, care pre drumulu, pre care a plecatu, nu va se o duca la cunusa de lauru. Junimei si teneretielor se cuvinn alte lucrari mai respundietorie poterilor ei, nu ca edarea de versuri invecchite de o valoare problematica, si dieu, ca nu suntemu asia indesati in literatura, catu se nusi asle siacare terenu amesuratul talentelor sale. Junimea Oradana, ca si alta oricare, deca se semte cu gustu catra versuire, prea frumosu va fi, ca si fiendu ea in etatea *poesiei* (ca teneretiele ca si florile si primaver'a ele incasu poesie, de mi iertatu acestu cuventu) se se ocupe mai bene cu edarea versurilor *sale*, care in momente de simtiri poetice le a iuspiratu geniulu si ardoreea ddieasca a poesiei; era edarea de opere straine, si mai de alesu de opere mai betrane a unoru alti barbati mai de dile si acum alora dein etatea poesiei de au fostu candu-va intr'insa, se o lassa quoru capete mai reci, care ne potendu produce ceva viu si poeticu, se occupa cu ale altor'a ca si bunele cu scaldatulu si infasiatulu productelor fetelor au nurorilor sale. Intru adeveru, asta incruziare a lucrarilor e desolante; in urma va se ajungemu inca tempulu, candu setele tote voru intra in munastire, si ca se nu piera genulu omenescu, voru *debui* erasi biet'a *Sara* si *Elisabeta* se nasca conuasi ca in dilele mosinului Abram si Zacharia, un'a fiendu de 100 de ani si alt'a in adenci betranetie.

Inca odata provocam pre junime se nusi respierda poterile in lucrari nefructuoase, incaldundu bucatele de eri, ca-ci dieu pucine-si-retienn gustulu dupa incalditul; apuce-se de lucrari solide si originarie, era editur'a lase-o librariilor speculatori, sau barbatilor rescopti, carii candu-va si de lipsa se scia alege mirtul deinde urdica si se impleteasca poetilor, nu *Versuintiloru*, romani cununa de lauru nu de spini. Care credu, ca e parerea si a altor'a.

Philoneos.

UNU OFERTU
(In interesulu scăolei agronomice).

Precuventare catra Leptori.

(Urmare.)

Apoi marimea poterei acestui așeptu (a simpatiei) Romanulu mai bine o pote simti, — elu arunca ochii mintii săle spre latulu oceanu alu vechimei, și cu patronsa inima vede pe acuila preste totu pamentulu cunoscetu latindusi umbra arcelorui săle; — se inalta cu fantasia in sfer'a celorui trecute, pana in marginile potintiei, și vede o monarchia inalta, lata, stralucita, marita, catu se parea gréa pamentului, și aceea fù Roman'a! — Vede in mediloculu clasicului pamentu alu lumii, in Italia, pre siepte monti inaltiata domnitorea cetate Roma, cu o superbia majestetica ca in nuori inotandu, ca si candu ar si cu Joie in legatura: — vede legile ei, pana la marginile lumii cu triumful latindu-se, și pre tota lumea acelora plecandusi cerbicea — vede in stralucitele ei legi, — ce si pana astazi si la cei mai culti Populi serbescu de principii fundamentali si de modelu legilor — ne spus'a intieptiune; — vede de la capetulu pamentului aducandu-se omagiu tuturoru populilor, si deponenduse la petioarele ei; — vede in popululu ei ne imitate sapte de virtute stralucindu! — Si dupa ce o petréce de la cea mai ne'semnată a ei resarire, pana la inaltinea cea mai stralucita, si de acolo totu cu ea venindu mai 'stingandu-se' o vede, — apoi lasandu ca pre un Fenice in cenusia sea, — are Romanulu in antea ochiloru sei dona perioduri lungi, lungi! Adeca a crescerei si a apunerei Romane, — care cuprindu in sine diumetate dein seculii lumeni cu decisiunea loru, preste sorteau a totei lumi! — Aicea are inaintea ochiloru sei sapte care nece s'au mai vediutu nece auditu, nece se voru mai vedea nece audi. — Aicea vede cum se incoronédia virtutea si se pedepsésce viitulu, — vede omenire in cea mai stralucita a ei marire in un Pompeiu, Cesare si Augustu, a carora singuru nomele la lumea urmatore in lauda si marire „Virtute“ insemnádia, ce pe frontea tempurilor asia sunt insemnate, catu totu de facia vor fi pana in finitulu seculiloru! — Vede luminatele talente in un Cicero, cărele cu oratiunile sele, — ce si pana astazi tuturoru oratorilor servescu de modelu, pe o lume de auditori' era in stare a insuffleti! — Asemene geniu vede in Seneca si in

Marcu Aureliu, a carora intieptiune d'in intuneculu vechimei preste tota tempurile, preste potéra uitarei, stralucescu si voru straluci in vécu! Vede pre Oratiani, Mutiu Scevola, pe Oratiu Cocle, pre Furiu Camilu, pre Curtiu si Regulu nemorirea sea in nemorirea patriei inradicinanduo, si in inim'a natiunei sele plantanduo, candu cu insufletire eroica fara de margine, spre temperarea zelului patrioticu, se santiescu, cu santire asia cutremuratore, de carea t'ita lumea urmatore cu pietate isi aduce a minte! — Vede stralucitulu triumfu alu moralului preste așeptu. — Inima invinsa de datorintia: siulu da parentele seu viptima dreptatei condemnatu spre morte! In faptele lui Juniu Brutu, si asemene intr'alelui Manliu Torcuatu; vede marirea iubirei de omeni in Titu si Traianu unita cu desceptata eroitate si infratita cu iubire de dreptate, dein care formandu nobila virtute s'an inaltiatu in rondulu nemoritorilor! — Vede nemesuratulu Amoru catra familia in Coriolanu, carele pentru a linisci inima nascatorei sele, si asi elibera patri'a: d'in bratiele sociei, fiiloru, mama'sea, d'in bratiele rogatorilor sei compatrioti se smulge si se santiasce celoru mai insforatoré cruciaturi! — (Va urma.)

LITERARIU.

A esitu de suptu tipariu, I-ma diumetate de 7 cole dein:

Scient'a S. Scripture

Isagogica, ermenentica si archeologica, scrisa de T. Cipariu. Blasius, 1854, 8u; pretiulu cartei, ce va stă dein circiter 15 cole, e de 1 f. 30 cr. m. c. Tiparirea se continua neintreruptu, si in scurtu va esi si a II-a diumetate; in urm'a careia numai de catu se va pune sublu tipariu *Elementele gramaticei romanesci*, care pan'acum dein cause s'a amenatatu.

Blasius, 24. Febr. 1854.

T. Cipariu.

Б О Г Д А Н ВВД.

Новель історікъ.

(Бртаре.)

Асемене атакѣ ші праѣ din партеа вечірійор компатріодї, карій аѣ фост сімдіт маї пайнте тóть пвтереа лѣ Стефан ВВ., аѣ дпдемнат пе Bordan а ле ведера къ браввра Молдовенійор пе саѣ дестжис дп тортъпіт къ пвріптель съѣ, дрепт ачееа, фъръ прецет пврчесе ла цара de жос къ а лѣ бѣстѣ алеась. **Дп** пвдіне зіде кврьді de атакѣторі діпствія дптресврат, трекъ Мілковъ ші пъпъ dinkolo de Рімнік пвсе съѣ савіе тбтъ цара Мантепеаскъ, констръпсе пе Ротъпі ла о вѣтъміе дечісівъ лѣпгъ Ретесаді ла локъл пвтіт Мевіла Гъеатеї *). Вѣзънд Padua ВВ., апропіереа фвртъпій че ера съ се deckарче асврѣї ші ка пе аптечесорва съѣ съї арвиче de пе троп, кътъ а са тъптвіре дп пропвпре de паче, дрепт каре, пе кънд авеаѣ а се лові бпштіе, се дпфъдошъ дп тезъл лор дп фрвптеа bnei denstacij, Максімъ, архіеръл щерѣ, кареле пъскѣt din десподї Сервіе, пріп а лѣ евлавіе, ливъдътвръ, ажвпсе маї пе зртъ ла астъ палтъ трептъ. **Ла** ведереа венера-віль, къ каре ачест екласіастія се дпфъдошъ, квп-жкват de тбтъ поимпа архіерѣскъ, се плекаръ ар-тетеа дпвіпгътврѣ. Максімъ, пріп кввіте, діктате de евапцеліе ші de політікъ, аѣ ведерат атѣт пъ-катвіа de а се тъчела дптре sine фрадї, пъскѣt din o sinigръ матъ, кът ші давна че ировівіа пентръ тѣбе падї, ръсппндинд а лор съпце ші пвтере, че спре тъптвіре крештіптъцей, маї віпе л'ар пъстра дп контра джаманѣлія котві. **Дп** ал сеѣ dicskре, дпвъдатвіа Ретор, саѣ фолосіт de пвтвле локъл віnde сорта Чав дптрвпіт спре а тръта, амінтінд къ, преквт Гаєта аѣ дплаптат odineоръ пе Енеас, стръввія цепенійор фрадї, фндаторії Ромеї, de асемене астъ товіль, кон-сіпійтъ пвтвле еї, пріп есепнів съ пвтре къ заитеа ізвірѣл пре Moldo-Ротъпі, цепені віпе sinigръ мате. Дрепт каре пропвпіт о квчіатъ дп контра Семі-Лвні, ші кътъпід съ стірпескъ тбтъ съмінда dicsvіпрѣ дптре амвї Domnї, аѣ дескоперіт лѣ Bordan врзіріле челе трѣдѣтврѣ але лѣ Тріфайл, кареле дптедісе ші астъ din зртъ десыніаре. Bordan, че пвтря дп квчіатъ планія чел търедї, преферінд'я ла а са персоналъ вѣ-

деть, леене саѣ дпдемплекат ла пропвпіріе de паче; днкът adoa-zи 20. Октомвріе 1507, хртъ пе товіла апгікъ а Гаєтє дптвпліреа дптре амвї Domnїорї, аїчѣ дп фіпда ачелъ архіерѣш ні але воєрізор дрерѣ, се съвскрісе трататвіа de паче, thi Padua жаръ пе съпта Еванцеліе пъзіреа kondigil-лор, дптврінд пе tot-deавна чессіа діпствія Пёт-нєї кътъ Молдова къ четатеа Кръчіпна *). ка съ фіе шарціе дптре амвї дпвчіпате, преквт о етаторічі Стефан ВВ., Padua аѣ дптвріпат дпкъ Молдовенійор тбтѣ лѣпвріле ръпіте din ачел діпств, днпъ каре Bordan ВВ. се дптврісе дп трізтѣ ла Свчёва.

Дпкебереа чеа ренеда а ресвелвіа, de ла карѣ Тріфайл апгептасе ресвітаге фаворавіе планірі-лор сале, іа фѣкѣ а пресіпді а са катасстрофъ Сире а о превені, маї пайнте de дптвріпареа лѣ Bordan, adspnind кътъ авере аѣ маї автѣт, трекъ ренеда дп Полонія, віnde се декіарѣ de претендент аз domnї Молдовеї, дптвтънд лѣ Bordan тіръ-ниe, дпделеніе віа Тарчії ші джактъпіе пежтп-кать асвпра Полопійор. Din ачеста десфірпндвіе дпнінтеа окілор лѣ Bordan tot Шірвла іпгрицелор петвльцимірѣ лѣ Тріфайл, ші къ дп Полонія ера къїбл ташіпшіеі че пъпъ актѣв аѣ парамітат пі-ніреа дпсодірѣ сале, днпъ че аѣ асіграт пачеа деснре амвазъ-zi, аѣ хотържт а дпкъ ѡдатъ пециреа Елісаветеї, каре de поз формал рефѣсать fiind de Ciricmnd, Bordan аѣ хотържт а ръпкѣт-пъра рзшіпеа ші а педенсі пе трѣдѣтврѣ. De ачееа, ел ретрітесе дп Полонія тбтѣ дреселе пе-діреї, къ дарвріле реџештї ші се прегтѣ ла ресвел.

Dap маї пайнте, днпъ че се фѣкѣръ дп тбтъ цара пввліче рвгъчівпі ші ажвп de треї зіле. Бог-дан дпвпсе але сале рвці дп тъпъстіреа Пётнєї, ші пе тортъпітвіа петврітврівлі съѣ пвріпте чсрѣ ажвторвіа чесрек дп астъ дрептъ дптррпінде. Атвчіа, кіар дп тезъл прегтірійор ресвелічѣ, се дпсоді къ о жпвъ Ротъпі din Молдова.

Дп ачееа епохъ Ciricmnd, пъчінгіндвіе къ Москва, аѣ трітес о стрълчігіт амвасадъ ла Dvka de Мекленбург, съ педескъ de союе пе фїка-са Anna, пріпдесъ de о фрвтвседъ екстраординарь. Кънд deodatъ, дп тезъл прегтірійор de солені-татеа пвніеї, че се фѣчea ла Krakovia, реџеле къпѣтъ штіпіндъ фаталь къ Bordan къ о бѣстѣ

*) Дела Гаєта, четате лѣпгъ Neapolі, фвп-датъ дп съвнірвіа доічѣ лѣ Енеас.

*) Кръчіпра ziditъ пе рзінеле апгікъ четъпі, Dakъ-Романе in Птоломеев пвтіе Pirum (Пірв),

пътерникъ съ прогътеште ай тврдара фестивал ши а ръсвате дн Половия. Сиримбандъ зънд, къ дн локъл езикътъ Именеъ се апридеа торчия Бедонеъ, рекомъ по атвасадорий пецитори че ажун-сесеръ ла Познеан, прокомъ съв греа педевашъ ла арте по повилатата полонъ, днролъ по терченарий Цертали ши Боеи, ши при гравнічі тратеші черѣ ажатор ши де ла фрателе съв Владислав ре-целе Бугария. Владислав н'ай прецетат а'а дис-фътві де ла ачест резбелъ, амінтіндъ днрън-дереа че ай пътиміт дн Молдова Половия съв рецеле Ioan Albrecht, ши кът de вътътъгорів лъкър ар фі а лънцезі пътереа Молдовеи ши при аста а дескіде Тврчілор о кале спре Половия.

Boind Bordan съ факъ а симі Половия повара въртуете сале, оръндъ а се адъна босте din тъте олатврите Молдовеи. Кътпъ-лънцені, Кътапі ши Врапчені, тратесеръ дндоит пътъръ дн аркашъ, din 'каре фіе-каре пътра дн къкъръ къте 100 съ-щедъ, еар ла копсъ къте въл пътиаръ як дндоит аскандът, днтире ачестеа се деосевиаѣ столърі de сепедері Съкът, къ арна чеа кътпълътъ дн къръндъ днтродъсъ ши дн тъндъ лор, дура de тъжлок адъпъ чете пътеробе de педестрі запчіръ, къ тъ-чічъл ферекате, къ секврі днартаци ши къ павъзе de пъле de бозръ. Хогърнічені ши Kodrean de ла Тигечів аз тримес кълъримеа, че приг тъчънъ ши репецивне ера спайта джинанилор; de ла Съчеава ши de ла Баеа се скобе въл пътър днсемнат de тъпърі, къ артилері Сани съв повъздіреа въл Ценовез, амвнідъл ши провиантъ ерад днкърката по телегарі^{*)} de тъпте. Ачешті оставши але лор арте ши портъ, се пъреаѣ редквідї din сектнеле Ромеи, авънд о къташъ пън ла цеплкъ, о чигъ-тоте, въл съктъ тавар не зтере аният, опінчъ дн формъ de candalе, дн капъ о тікъ пълърі с'аѣ о къчъл че акоперіаѣ пъръл чеа комос. Астъ босте, съв Bordan о комендаѣ: Боеи, Кържа, Па-трак, Арнат, Dinra, Zvera, Shendrea, Телав ши Сънкеанъ.

Oasrea de къпітеніе къ а елпожіжі днпіратъ дн шесъл чеа днтире Прятъ ши Nistrъ, фі черчетатъ de Bordan, кареле адъпънд дн жъръл съв не къпегеніл ши не стегаріл ле фъкъ въл къ-вънс пътърпътъорів, аръндул днстрътътатаа ши афронтъ съферіт de ла Полови, ши днадеснънд

не останай живъ а се пілді de консоуд лор вете-рані днвалідъ дн кърсъ днвінцерілор. О акл-татие цепераль, ай брат по Dominіторъ; въчтмі de аратъ ръсваръ симталъ днпіантъре, ши ван-діріле национале, сголіте къ симбалъ днвінгътъ-ръзлі валаэръ, воібсе флаутърад дн аеръ, че ръсна de къптече ресвеліче але жнітей.

Мінікареа ла Bordan ръснъндъ дн Половия о спайнъ неспъсъ, де каре къпрінш локтіорі тър-дінені ши повілъ фъцеаѣ дн пътътъл цуреи ши дн четъді. Bordan ай потіват ачел ресел: „1) пентръ стрътътъціе че фъчеаѣ Половій Moldo-вепілор, фъръ а пътѣ къпъта вр'о френтата ши пентръ а лор крзімі, 2) пентръ datopia чеа веke а Покудіе, 3) пентръ афронтъ че і ай фъкът ши 4) приг рефъсареа Елісаветѣ ши протекціа че се да ревелълъ Тріфаі“. Оастеаѣ днпъ че приг есерчі-цій ши ръцъ, ка дн тимпъ ла Стефан ВВ., с'аѣ прогътіт ши с'аѣ адънат лънгъ четатеа Хотінълъ, трекъ Нистръ, парте дн вадъ, парте по пътѣ ши карчеле адъсе de ла Кілія ши Четатеа Алъ, ла 29. Iunie ши адъза-зи сосі ла четатеа Каменеці пътітъ Подолски. De ачіа чете de кълъріме се ръспъндіръ, дн кътъва зіле пръдаръ ши арсеръ локтіонделе челе днавдіт але Подоліе. Не дн-търъзіт днпъ ачеста днадънгълъ Нистрълъ бостеа сосі днпітъеа четъдіе Халічі, веkea капіталь а Галидіе, дн каре тълдъ повіл къ але лор авацій с'аѣ фост рефъсіт. Днпъ кътъва зіле de acedie из ажаторъ тъпърілор вомъардътъре, четатеа ай капітълат ши с'аѣ тръдат къ тóтъ авреа ши гар-ніона.

Днспънънд а лор кале приг фокъ ши сабіе, Молдовеній сосіръ ла четатеа Ліов (Летберг), инде се рефъдісе ши тръдътъоръ Тріфаі, а кървіа при-депе ера зна din къселе експедиціе. Днпъ че ей дн кърс de треи зіле ай аседиат четатеа, че ера къ дндоите днтиреаѣ ши къпакъръ днчінсъ, ши днпъ че de не тъптеле апрошіт ай вомъардат'о къ о пътерникъ артилеріе, ръспінгънд гарніона de оштепі ши de сътені къ кобе днартаци, а патра zi с'аѣ dat асаатъ цеперал, дн фронтъе асаатъ-торілор се афла Bordan кареле ай ведерат ал съв къраж ши въртътеа еркълікъ, къчъ дн тезъл съ-петъръл, а гріндінъреи петръсе de не търіл четъді, къ врадъ пътерник днспънъ ай спарт порта ши ай дескіе о босте, че адъпъ de міче о прадъ днсем-пътъре. Днспъ пегъсінд не Тріфаі, кареле афласе тъжлок de а скъпа ла тъпте дн Бугаріа, ши дн къпштіпціндесе, къ рецеле Сиримбанд, дн фронтъе

^{*)} Телегаръ, дея телегаъ саѣ калъ че днчеса същеді: tala-gerens.

остеі de Polonії ші ажніліарі Боеі се
днainta de la Krakovia, Bordan, дінь че къ съ-
цетъ скрісъ пе борта Люові пателе съб спре а
фі Елісаветeі de съвенір амар, еар локгіторілор
de спаітъ, ші каре дп къре de венгрі дп теторіе
с'аі ділт, се дпторсе пе калеа са. **Ликъраді**
къ трофеe, Молдовеній аѣ атакат четатеа Roxatin,
аѣ язат'о къ асалт, ші аѣ пръдат дп монастіреа
чea дпавдітъ твлте одоре ші обіекте предбосе,
Bordan de асемене пвсе а се денітіnde de пе тврп
клопотъ чел maninъ, че ера вредник de тіpare,
оръндінд а'а транспортa ла Съчеава. **Дп** ачеа
монастіре, че ера а Капцінілор, се афла вп
борте вътръп кългъръ патіt Патер Віченті.
Наштереа са ера контіппррапъ къ зіза кънд с'аі
въреаг аколо ачел клопот, пептв каре кългъръл,
крезъндіссе цемен къ дъясва, іа вост клопогар,
еар амв дп адъпчі вътръпёде, консерва патіt
тітава опорар de постъл съб, ші допіа ка ачел
клопот, че іаі сънат ла наштереа са, се ръевне
ши ла тóртеа лаі, дпкът къ пептіндъ фінд а'а
діспррді de фрателе съб de бронсъ, прекът патіt
кіар не клопот, аѣ вост де певое а ла дпррезъ
ши пе Віченті. Ачест вътръп, шеънді не кард
яънъ клопотъ, къ глас таре чітеа ръгъчівіле de
Ave-maria ші літапіле, еар бронсъл ръсвна състі-
неле дрререл сале. Пептв транспортареа ачеа по-
върі manine, ераѣ ла кард дпшіраді вп таре
патіt de бол. Din ѣрціе ші vendergъ, твлді по-
віл пріконіеpl спре ажніорія тръєспріеі с'аі дп-
жзат дпрретъ къ Рафаел Халідкі пропріетаръл
Roxatinулі. Ачест транспорт къ пръсіе, тро-
феile ші пріконіеpl аѣ ажніе ла Съчеава, впде
клопотъ, ашегат пе тарка Мітрополіе, ръевнъ
лауде ші тврдътіре лаі D-зéй пептв фаворъл че
аѣ dat артилерія патріе. Dar Тріфаі din асек-
спріе сале, пріп партізані, ръевніdea презіеа:
къ ачел клопот дпкърпnd ва съна къдереса лаі
Bordan.

Ачесте евеніменте, че артикаѣ о поъ якбрю
асвіра Молдовеі, ші ераѣ о дрептв рескітъраре
а афроптвлі ші а давній комтпе, че с'аі вост
adse парте din o політікъ орвітъ de преждеде,
парте din впелтіре перфіde але лаі Тріфаі, аѣ
овеліт дп окії яшней падія Полонъ ші аѣ дптрі-
стат борте пе рецеле Ciriemvnd, кареле, ла дпч-
ната domniel сале decsolata вп карактер дпфокат
ші дптррпрінзътіоріз. Възънд дечі дпфрпцеріе
остеі сале, къдеріе четъцілор църеі, пръгіе ші
екловіле пътіміе, с'аі апіne de mapa тъпіе ші

дп пъвік аѣ жзрат къпкъ ва спъла ршінеа ші
давна падіональ дп різрі de съпце Молдовен. Де
ачеа, амв піч атъта п'аі воіт се асквате de сфа-
твз фрателі съб Владіслав, кареле іа дпдемна а
пз дпчепе вп поъ ресвя, пептв о юасть че ар
фігъра маі віне дп вп романѣ кавалереск, декът
дп аналеле впеі падії, ші а кървіа ресвлатат пе
піте фі дескт вътъмъторіз пептв тотъ крешті-
пътатеа. Ciriemvnd дисъ дппізтіт ші дптедіт
de атъте фамілії повіле, че аѣ пердст пе фіїл лор
дп ресвялі ші дп склавіе, маі але аѣ червт а
пз фі дпшідекат спре а да бстеі ші падіе сале
о сатісфакціе дпкърпітать, пептв овеліреа че аѣ
пътіміт de кътъ Bordan.

Дрепт ачеа, дп 26. Август 1509, аѣ пврчес
дп фрптеа впеі пвтерніче армате, маі пвтеросе
декът ачеа из каре аѣ вост кошьтят дп контра
Москвеі, dar cocind ла Люв, ші възънд пе борта
четъціе ззгръвіть фігъра дпфіорътобе а лаі Бог-
дан, дптв атъга с'аі тъпіет, кътъ се сјмі къ-
пріе de бре-каре фрігърі, каре іа дпшідекаръ а
се днainta, дпкът фз певоіт а дпкредінца съпра-
команда бстеі лаі Ніколаі Каменецкі, Boibod de
Краковіа. Ачест оштеванѣ de асемене крдѣ кът
ши форте практик дп требіле ресвяліче, cocind ла
тврдъ Прѣтві, аѣ лъсат аколо тотъ пожіжіа
тілітаръ, ші дпшіррдінд фіе-кървіа останів про-
віант пе доъ съптъмъї, ренеде аѣ тракт різ
яънъ Чічэ. *)

Възънд аиропіереа впеі асемене фртві,
Bordan аѣ аплікат тактика чеа дпшілентъ de а'ші
крдѣ бстеа, ші а констріюще пе джіманѣ de а
коісма дпевні а са пвтере. Дрепт ачеа, ел се
ретрасе din кътніе ла локвріе челе тарі, че дп-
евні патвра дънві ачестеі дері пептв а еі апъ-
раре. Декъ бстеа Молдовенъ дп кървіа дпррт-
перел сале дп Полоніа аѣ дптрект дп валоре пе
ачеа Полонъ, апої ачеста, дптрпнд амв дп Мол-
дова маі твлт аѣ дпгрект'о дп варваріе ші дп
крдіе **). Четеле лаі Каменецкі сътънай ачелора
але лаі Аттіла, еле пвртв фокъ ші савіе пріп по-
літії ші саіе, пічі секвя, пічі въреста ераѣ de апъ-
раре, ші авнінд сете de съпце, върсаі патіt пе чел
ал діспрмадіор. Черпъздії, Ботошеві ші Стень-
пешті, політії педпгъріе, форъ редвсе дп че-
пішъ, апої-дзіе че впідеаі пе локвіорі дпжквгіеаі

*) Манго яънъ Черпъздії.

**) Benardi Vapovii Fragmentum pag. 541.

вітеле къте маї гъсей пе да сате. Дар ачесті тъчелъторі пе кътезаѣ а се днайнта маї фунънтр, піч а атака четъділ аѣ не Bordan ꙗп а са посідіе, амінтінд певоіле челе кътпліт че ꙗп ачеле локвр аѣ фост пътітіт. Тенъндасе de вп асемене ресвятат, рецеле Владіслав аѣ трімес дої амбасадорі: Варлат Борненісса ші Освальд Корлаткі спре а кърта джитъшіие днітре ачесте пітері, ії ꙗпсъ пе ажвасъръ да тіни сѣ погъ дні-педека вътъліа чеа сънцерόсь че аѣ вртат да Хотін.

Давъ че Полопій аѣ плініе кърсіде пеазвіте ꙗп къре de 20 de зіле, се днітвраръ днікъркаці de пръзі ші пріконіері, атвиче босте Молдованъ, ешінд din кодрі, аѣ къпінс вадвріле Нртваді ші аѣ яват пожижіа джитанілор, днікът ачешіга спре а пе къдеа ꙗп кърсь, аѣ фост певоіді а се ре-траце спре Каменец. Атвиче Bordan, ешінд din посіділіе сале пътіи къ кълърімеа, пеаштептат аѣ ловіт партеа босте полоне ръмасе дінкоче de Nістрь, дар ꙗп ачеа zі, скъдереа ренеда а апе-лор, аѣ днідътънат ꙗп тінѣтъ крітік пе твардія полопъ, комендатарь de Тврраведскі, а ретрече різл ші а атака да спате пе Молдовені че асалтая та-вера Полопъ плінъ къ автціліе рініт. Din қаска докълві стънкос, Молдовені діскълікінд комѣтътей педектрі ші аквт авънд а се апъра din доз пърді і аѣ днікъерат япта чеа маї сънцерόсь ші дні-піствітъ. Полопій апъраѣ трофеіе че авеаѣ съ търтврісасъ алор віторіе, еар Молдовені і ком-вътей de морте спре аї пітічі, пе ва пе опітені, че кіар ка пе ръпіторі севватічі, фрія ші опітен-ліе дор аѣ фост атът de маре, къ да атака та-вереі полоне, днітінсе пе ріпеле Nістрь, воєріи пъшиаѣ ꙗп фріптеа асалтаторілор, тъчелътвра din амве пърді фз кътплітъ, вп пътър днісемп-торі de воєрі аѣ періт, ші къд-ва ръпіді аѣ дні-къпт вії ꙗп тъпеле джитанізі, прекът: Matei Логофѣтъ, Кържа ші Патрік, пре лъпгъ каре ші вп пътър днісемп-торіж жпіл побіл, пітігл Коній din қасъ. Спре а'ші цілі вотъл, че лъкътънд Камінедкі фъкъссе днайнтеа днічеперей кампанией, ғынд аѣ възгт да Подхайде товіла, ꙗп каре ерай днігропаді 50 побіл Полопій, діскъпцінці dніпре ordjintza аѣ Bordan, аѣ ръндайт амв съ се таіе капта да вп асемене пътър днітре ачесті жпіл Молдовені. Астъ тъпшларе, че аѣ коєгат Поло-

піор тъят сънцे ші пердеяа днітреуеї твардії реценіті каре ꙗп зале de оцелѣ жівъскътъ, къ грѣй комбатеа педестръ, Ciricmnd аѣ сервато да Krakovia ка о таре віторіе, а кървя ресвятат ꙗпсъ, рапортат кіар de хоноградії Полопій, се ве-дересъ къ аѣ фост de о потрівъ вътътъторіш пеп-трев амв пърді, къч ꙗп алт фелів Ciricmnd, п'ар фі акцентат тіжлочіреа фръцъп-ськ. Астъ тіжлочіре че авеа de скопѣ а ꙗпкеіе начеа ші о днітреітъ алеандіе оғенсівъ ші дефенсівъ, de ace-mene с'аѣ ꙗпвръдошат de Bordan, ꙗпфъдошъндасе шлініреа плапвлі фаворіт de а ꙗпкеіа пріп ea вп троіеап пе стръбътвт ꙗп контра пропшіріеї Твр-чіор. Дрент ачееа с'аѣ ꙗпкеіат о армістаре ші с'аѣ днітвріт ꙗп єрна ачееа да Каменец-Подольскі съе-пітіїш плешнотенії Бугрі, ear din партеа Полопіеї: маршалъ іпперіаїї Stanislav de Ходегі, Ioan Ласкв, епіскоп de Гнецип капелар ал статвалъ, Георгіе Чкѣпекі, кастелан de Белді ші Петръ Томіцкі, секретаръ рецелві, din партеа Молдовеї логофѣтъ Ioan Тъятъ, воєрій Toader, Ісаак ші Ioan. Ачест трактат ꙗпкеіат ꙗп 23. Ге-наріе 1510, сънъ къ, давре тіжлочіреа рецелві de Бугарія, спре фолосва крещтіптьці ші феріреа перікълві Тврчіор, ва врта паче ші алеандіе ста-торпікъ днітре твстреа пітері, дрент ачеа 1) Бог-дан пърсеште претендіїе сале асвіра Елісаветей ші апблéзъ актв жвріріе че і с'аѣ дат днітре ачеста, 2) пріконіері се днітвріп din амв пърді, 3) стрікъчівіле ші дагнеле а впора ші а алтора, съ се віте, 4) спре а регзла чёрта пептрев Покъ-ція, се вор денгті къте 4 комікарі din партеа Бугаріеї, Полопіеї ші Молдовеї, 5) піч о парте се пе фаворезе пе вр'вп претендент, чи маї алес съ'а алпнде din џаръ, 6) контрактвіорі съ'ші dee ажвторів речіпрох ꙗп контра Тврчіор, 7) вітер-дъл съ фіе лівер ші вътіле да маї пainte, de асемене аѣ авдікат фіекаре парте да decdъшареа мілтевліор de ресвят че претіндеа.

(Ва врта.)